

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Prior pars probabilioris opinionis. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

rus in tali puncto & oppositio cum Luna: hoc autem est discursus: ergo angelus circa obiecta ipsi etiam naturaliter nota discursus. Ceterum hic modus discurrendi non est in Angelis ex notis ad ignota, quasi prius tempore in angelo præcesserit notitia unius, quam alterius; sed in eo tantum posuitur est, ut ex ijs, quæ simul tempore nota sunt, unum sit causa cognoscendi alterum.

Addit præterea Gregor. & cum eo conveniunt Gabriel, & Ocam, in angelis quoque circa huiusmodi obiecta posse esse discursum ex notis ad ignota, seu cum mora aliqua temporis, quod idem est. Probat, quia si mundus, & motus illius duraturus esset in æternū, Eclipses infinitæ futuræ essent, quas omnes Angelus simul non cognosceret: intelligo autem tam bonum angelum, quam malum, tamen Gregor. solum loquitur de malo: tunc igitur posset paulatim discurrere per mille annos, & deinde per alios mille, ex notis ad ignota semper procedens. Hæ rationes, si alicuius momenti sunt, non solum probant, Angelum posse, si velit, utroque modo discurrere: verum etiam, utrumque genus discursus circa aliqua obiecta naturalia, ei ita necessario convenire, ut non possit aliter, quam per discursum intelligere.

Porro inter obiecta supernaturalia, aliqua ab Angelo per discursum intelligi, coguntur asserere omnes, qui præcedentem sententiam tradiderunt cum maior ratio esse videatur, ut circa supernaturalia obiecta Angelus discursus, quam circa naturalia. Sed expresse de supernaturalibus, aut de ijs, quæ non nisi supernaturali revelatione certo cognoscuntur, Angelo concedunt discursum, seu coniecturam, quod idem est, Ocam quasi illa 16. conclus. 6. Et Gabriel art. 11. 3. par. 2. conclus. 8. de secretis enim cordium hoc modo Philosophantur, ut quamvis propria virtute intellectus angelici cognosci possint: de facto tamen ab Angelo non cognoscantur notitia clara & evidenti, sed tantum coniectura quadam, eod quod ab evidenti & clara secretorum notitia à Deo impediuntur. Eandem coniecturam solum concedunt Angelo de mysterijs gratiæ, & de rebus libere futuris: & addunt, propria virtute ab Angelo cognosci non posse. Denique Marfil. in quasi. 2. 6. art. 2. notabili ultimo, & conclus. 1. docet, secreta cordis humani ab Angelis solum per discursum cognosci: & merito quidem quia coniectura, quam solum illis Theologi concedunt, idem omnino est, quod discursus. Ratione vero probatur: nam cum hæc tria, quæ diximus, nempe secreta cordis, mysteria gratiæ & futura liberi arbitrij, non sint Angelo per se nota, sequitur, ea solum ab Angelo posse cognosci per aliud: cognosci autem per aliud, idem est, quod per discursum cognosci, ut initio notavimus. Ea vero non esse Angelo per se nota, manifestum est: quia non sunt Angelo evidenter nota, ut omnes fatentur: quæcumque autem per se nota sunt alicui intellectui angelico, sunt ei evidenter nota. Secunda opinio est Caiet. in artic. 5. huius quæst. 5. ad hanc dubitationem, quam putat esse S. Thom. eamque Thomistæ libenter amplectuntur, quæ asserit, tam in rebus supernaturalibus, quam in naturalibus Angelum sine discursu intelligere: quibus favere videtur S. Thom. quasi. 8. de veritate, artic. 15. ad 2. Vbi de obiectis supernaturalibus loquitur, & in solut. 4. vbi de cordium secretis sermonem habet. Ratio vero Thomistarum, quam

videtur insinuassee Caiet. cum de compositione & divisione respectu angelici intellectus disputavit, hæc est: angeli eodem modo cognoscunt obiecta supernaturalia, quo naturalia, quia lumine supernaturali eodem modo utitur eorum intellectus, quo naturali, & supernaturalia ab Angelo cognoscuntur instar naturalium rerum, sicut & nos etiam cognoscimus: sed naturalia cognoscit Angelus sine discursu: ergo & supernaturalia. Minor propositio huius rationis confirmatio indigebat, sed quia hanc sententiam existimo ea parte esse probabiliorē, inferius eam magis confirmabo.

CAPUT II.

Prior pars probabilioris opinionis.

PROBABILIOR opinio, meo quidem iudicio, inter hæc duo extrema medium tenens duo asserit. Vnum est, angelum intelligere omnia naturalia obiecta, quorum habet propriam speciem, sine discursu. Alterum est, obiecta supernaturalia secundum substantiam, & ea, quæ sunt ordinis naturalis secundum se, sola tamen revelatione angelo nota, ita ab angelo cognosci, ut in eorum notitia non nihil habeat discursus, non tamen omne illud, quod in nostro discursu invenitur. In hoc autem capite priorem solum partem confirmare contendam: in sequenti vero posteriorem. Priorem igitur partem in primis ex Scholasticis tradiderunt S. Thomas, Caietan. & recentiores Thomistæ in hoc articulo Ferrar. 3. contra gentes cap. 91. in fine Capreol. in 2. dist. 3. q. 2. art. 1. conclus. 10. Ferrar. Aegidius in 3. dist. 3. par. 2. q. 2. art. 3. & in hoc primæ sententiæ Scoti, & aliorum adversamur. Contentunt autem nonnulli autoritate confirmare; & primum ex varijs locis Dionys. sed nullus est, qui meo iudicio aliquid probet. Deinde ex August. in 4. Genes. ad litteram cap. 29. ibi tamen solum docet, Angelos simul in verbo matutina cognitione intuiti creaturarum rationes, vespertina autem cognitione in ipsismet creaturis earum rationes cognoscere, quod quæ ratione intelligendum sit, supra explicatum est disput. 1. cap. 2. & 3. de discursu autem, de quo modo nobis est controversia, ne verbum quidem habet: quod enim simul ea omnia cognoscantur, non tollit veram rationem discursus, ut infra ostendemus. Postremum alij auctoritate Bernardi in serm. 5. super Cantica parum antedictum, hanc sententiam confirmant. Verum Bernard. eo loco solum docet, Deum inuisibilem cognosci per hæc visibilia à creatura mundi, id est, ab homine in hoc mundo de gente, sed, non loquitur de Angelis adhuc viatoribus.

Cæterum ratione etiam varie probari solet eadem opinio. S. Thom. id hoc articulo præsertim in solutione 1. ad rationem veram discursus expositam videtur morum aliquam temporis, ut ita ex prius notis ad posterius nota procedat intellectus, cumque Angelus sine mora temporis intelligat quæcumque cognoscere potest: sequi videtur, nullum in eius intellectu reperiri discursum. Verum negare non possumus Scoti, & alijs suæ opinionis, ad veram rationem discursus moram aliquam temporis minimè requiri, sed in eodem instanti verum discursum esse posse: nam si in eodem temporis puncto posset Angelus duo cognoscere, non vno simplici actu, sed duobus: &

Ddd 2

vnius

vnus cognitionē ex cognitione alterius eliceret: eius cognitio veram rationem discursus haberet. Porro autem minimē repugnat, in eodem intellectu simul esse duas notitias, & vnā ex alia oriri: sicut enim simul est corpus lūminosum, & lumen ab eo in medio productū: eodem modo esse poterit in intellectu primaria quādam notitia, & alia quali secundaria, ordine tantum causæ orta à primaria: hoc vero iactō fundamento enitendū nobis est demonstrare, non posse Angelum obiecta naturalia, & naturali virtute sibi euidenter nota, per discursum intelligere.

Prior vera
ratio.

Alij vero de ratione discursus putant esse ignorantiam in eo, qui discursit, ita, vt discursus sit processus ex notis ad ignota: & hac ratione in Christo fuisse consultationem, negat Damasc. 2. de fide, cap. 22. Verum quamuis ex hac parte non repugnaret in Angelo esse discursum, quia aliqua ignorare potest: tamen quia de ratione discursus non est ignorantia, nisi cum primum eo vtimur vt ostendam etiam 3. part. disput. 52. cap. 3. idēd hac ratione non est probandum in Angelis non esse discursum.

8.

Duabus igitur de causis existimo, plenā, & perfectā rationem discursus in Angelis non reperiri. Prior est, si dicamus, vt probabilior opinio fert, quamcumq; rem naturalem cum suis proprietatibus naturalibus vnico simplici conceptu ab angelo cognosci; nam sicut vnā habet speciem impressā in actu primo, quā cognoscere possit rem, & proprietates illius, imō etiam vnā habet speciem impressā pro pluribus naturis diuersis intelligendis; etiam vnico simplici conceptu formali elicitō ab hac specie quamlibet naturā & proprietates eius cognoscet: hoc autem modo vera & integra ratio discursus circa hac obiecta in angelo non erit, quā in hoc cōsistit, vt vnus conceptus ex alio tanquam ex causa oriatur.

Posterior
ratio.

Posterior causa, ob quam dicendum est, in angelo non esse discursum circa obiecta naturalia, quā naturali virtute ab angelo euidenter cognoscuntur, est, quia quamuis angelus cognosceret quamlibet rem & proprietates illius, seu accidentia pluribus cognitionibus: tamen notitia vnus non esset causa notitiæ alterius: cum enim angelus cognoscat res naturales, proprietates, & accidentia illarum propria, & (vt aiunt) intuitiua notitia, eodem modo, quo sunt à parte rei: vnū quodque illorum ita est ei per se notum, vt non sit aptum per aliud ab eo cognosci eo genere notitiæ, quam vocamus intuitiua & propriam: & quamuis id, quod est causa alterius, re ipsa cognoscatur ab angelo, vt causa illius & rursus id, quod est ab alio, vt à causa, cognoscatur ab angelo vt effectus illius: tamen notitia vnus non est causa notitiæ alterius, quandq; vtrumq; propria & intuitiua notitia cognoscitur, siue sit vna notitia vtriusque, siue diuersa, verbi causa de igne cognoscit angelus naturam illius, & ralem proprietatem, nempe calidum & siccum esse: ita tamen per se notum est angelo, ignem calidum & siccum esse, sicut per se notum est talis naturæ substantialis esse: & ita non potest vnus notitiā ex notitia alterius deducere, tametsi recte cognoscat, calorem & siccitatem ignis ex ipsius substantia oriri: neq; enim minus per se notum angelo est, ignem calidum esse, quam est per se notum, aquam calidam esse cum calefit: quis hoc dubitet? aquam autem cali-

dam esse, ita est intellectui angeli per se notum, sicut est sensui: notitia autem obiecti quod per se cognoscitur, non deducitur ex alia notitia: alioquin & res illa non esset intellectui ita colligenti per se nota. Eodem modo liquatio cere per se sequitur calorem, & tamen liquatio cere per se per se notum angelo non minus, quam esse calidam. Quare cum Logici dicunt inter propositiones, quādam esse per se notas, quas vocamus immediatas, aut medio vacantes: quādam autem per aliud notas, quas dicimus mediatas aut mediatas habentes, per quod cognoscantur: intelligi debet hoc non comparate cum intellectu intrinsecum, sicut ipsa est proprio & quidditatiuū cōceptus, sed cum intellectu cognoscente rem per alienos conceptus, sicut nos cognoscimus spiritualia per corporea, & substantiam per accidentia: & quamuis re ipsa vnū sit causa, vt aliud sit, sicut substantia ignis est causa caloris; tamen quilibet effectus in se habet suam entitatem propriā formaliter, quā formaliter est obiectū per se intellectus sicut calor, qui habet causam sui esse habet in se rationem talis entis, quā sit obiectum per se visum, non quia per aliud prius visum videatur, aut visio illius ex alia priori deducatur; quare cum intellectus angelus, instar oculi clare & distincte intueatur res naturales, quas virtute naturali euidenter cognoscere potest, non dicitur discurre, nec ex cognitione vnus in notitiā alterius deuenire, tametsi cognoscat rem vnā ex alia naci.

Sed quæret aliquis hoc modo, quia igitur ratione dicimus, quādam esse propositiones mediatas, id est, per aliud probabiles, quod nos tamen nō in seipsis, quāia sunt prima principia: quādam vero esse mediatas secundū se, & quod nos, quales sunt propositiones, in quibus entitates proprias passionēs de subiecto. hanc namq; non deducimus se, sed nostro tantum intellectu per aliquod medium demonstrabiles sunt: liquet enim intellectui videnti rem sicuti est, nulla est mediata propositio, sed omnis est per se nota; & solum intellectui cognoscenti rem per alienas species, propositio esse potest mediata. Respondēdo solum esse mediata propositionem, hoc est, per aliud probabilem respectu intellectus intelligētis rem per alienas species, & non sicuti est: discrimen vero esse inter prima principia, quatenus nostro modo intelligendi possunt per aliud probari, & propositiones in quibus passionēs de subiectis predicantur. Nam quamuis vtrumq; genus propositionis intellectui videnti rem sicuti est, fiat per se nota, & absq; medio, & intellectui non videnti rem sicuti est vtrumq; genus propositionis possit esse mediata: tamen diuerso modo contingit prima principia & alias propositiones demonstrari: nam prima principia solum probantur ab effectibus, & per aliquid posterius, quam demonstrationē vocamus à posteriori, alie vero propositiones demonstrantur per aliquid prius natura, aut causalitate, vt manifestum est: & hac ratione dicimus, principia medio vacare secundum se, quia non habent naturā suā aliquid prius, per quod cognoscantur, sed tantum nostro modo intelligendi per posteriora probantur: at vero alie propositiones secundum se esse mediatas, quia in se natura habent aliquid prius: quod possit, vt medium ad eam demonstrationem assumi.

Hac doctrina, quā diximus, omnem propositi-

Propositi
contingens
quando ve
nit. An
gelo est per
sona.

12.

tionem esse Angelo per se notam, & ideo nullum habere discursum, non solum intelligenda est de propositionibus necessariis, sed etiam de contingentibus, quando actu sunt vere: tunc enim est per se notum Angelo, quod tali propositione enuntiat, ut Petrum esse album, Petrum currere, seu adhuc vivere; sicut etiam nostro sensui per se evidens est tale aut tale obiectum, quod actu sentitur: Philosophari enim debemus de intellectu Angeli, sicut de oculo simpliciter intuenti obiectum, ut supra diximus, & idem iudicium per omnia esse debet de intellectu humano separato, si per species in falsas cognoſcit obiecta proprio & quidditativo conceptu. Hac etiam rat. 3. p. q. 1. r. art. 3. ostendam, Christum scientia sua inſula, quarum essentias quidditative cognoſcit, numquam per discursum intellexisse: id quod hoc modo publice docui in nostro Collegio Complutensi an. Dom. 1585: & postea ab aliquibus Theologis ex nostris doctore probatum & publicatum comperi.

CAPUT III.

Posterior pars probabilioris opinionis.

De ipsa
sententia
probatu
ra: aut su
pernatural
iter natu
re: quoniam
dicitur non
esse discursu

13.

14.

Posterior pars nostrae sententiae est, in cognoscendis obiectis supernaturalibus, aut supernaturali modo notis intellectum angeli nonnihil habere discursum, non tamen quiddam ad veram rationem discursus requiritur. In cuius confirmationem obervandum est, in omni vero discursu duo inveniri: alterum est, inter plura obiecta, quae necesse est per discursum cognoſci, vnum sit causa seu ratio cognoſcendi aliud, ita, ut priori non cognito per locum intrinsecum, sequatur, aliud non posse cognoſci: Nam eorum, quae superiori cap. diximus ab angelo cognoſci per se, & non per aliud etiam si multa simul cognoſcantur, vnum non est causa seu ratio cognoſcendi aliud. Hoc autem contingere potest in eodem simplici actu, quo quis feratur in duo obiecta, quorum vnum sit ratio cognoſcendi aliud, veluti in opinione eorum, qui dicunt, beatum ex vi visionis essentiae Dei tanquam obiecti primarij, videre etiam creaturas eadem simplici & individua visione. Alterum, quod in vero discursu reperitur, est pluralitas cognitionum & conceptuum: quia non tantum vnum obiectum est causa cognoſcendi aliud, sed etiam cognitio vnius est causa cognitionis diversae, quae versatur circa alteru. Hoc autem ideo dixi requiri ad veram rationem discursus, quia discurre non tantum est cognoſcere vnum propter aliud, sed etiam conceptum vnius ex alio inferri. Vbi autem colligitur conceptus ex conceptu, necesse est pluralitatem conceptuum reperiri: nam vbi tantum est vna notitia, non dicitur vnum ex alio deduci. Ex his duobus ergo existimo illud prius in intellectu Angeli posse reperiri circa obiectum solum cognitum supernaturali modo: quia potest quidem angelus ita cognoſcere aliqua plura, ut vnum sit ratio cognoſcendi aliud, tanquam primarium obiectu: hoc autem hac ratione probatur quia cum angelos non intueatur haec obiecta proprio & quidditativo conceptu, neque evidenter, sed tantum probabiliter coniectura, aut evidenter solum testimonij, quam vocant evidentiā inattestante: sequitur, ea omnia ab angelo cognoſci per aliud ei magis notum: quia nihil horu, quae cognoſcit angelus aut coniectura, aut solo testimonio est ei per se probabile, sed per aliud

Vasquez in 1. p. Tom. 2.

magis notum; nam Christum esse verum Deum ex effectis erat demonibus probabile, non ex se: & eodem modo esset cuicumque Angelo considerato secundum suam naturam tantum. Petrum etiam habere nunc tale secretum in corde & voluntate, nulli angelo suapte natura est per se notum. Cum igitur angelus habet aliquam de hac re notitiam, nititur priori aliquo noto tanquam principi. Posterior autem, quod dixi esse requisitum ad rationem discursus, nempe pluralitatem conceptionum formalium & notitiaru, existimo non reperiri in angelo, cum haec obiecta supernaturali modo cognoſcit, aut sola coniectura assequitur: nam si verum est, ut superius diximus, plures res omnino diversas, ut plures rerum naturas, ab angelo simul cognoſci per vnam speciem, & per vnum conceptum formalem: cur etiam non dicemus eodem conceptu formali cognoſci miraculum Christi verbi causa, & eius divinitatem, quam miraculu illud indicabat: similiter signum voluntatis & secretum illius: Et hac ratione defendi posset sententia S. Thom. qui vniuersum docet, in angelo non esse discursum. Quod si aliquis nimium contenderet, in his rebus cognoſcendis duos esse in angelo conceptus, formales, & ita integram rationem discursus: non posset facile convinci: tunc autem S. Tho. interpretari possemus de ijs tantum obiectis, quae evidenter, & quidditative ab angelo cognoſcuntur: in quibus ego non dubito vlllo modo ob rationem superius allatam, nullum esse vestigium discursus.

CAPUT IV.

Solutur argumentum Scoti & Gregorij.

Am vero vnicuique argumentum, quod primo capite pro sententia Scoti & Gregorij allatum est, facile dilui potest. Concedamus enim, angelum aliquando devenire in notitiam alicuius rei aut proprietatis antea ignotae: nam fieri potest, ut non statim in principio omnes proprietates consideret: id quod deberemus plane fateri in casu posito in eo argumento de Ecclipsi futura, si mundus duraturus esset in aeternum, ut ratio illa convincit; nihilominus dicimus Angelum non discurre, quia discursus non contingit ex eo solum, quod vnum cognoſcatur post aliud: sed quia cognitio vnius ex notitia alterius colligitur, quod in angelo non contingit, ut iam ostendimus. Quare in Beatissimis respectu visionis clare Dei non esse discursum, & ipse Scotus facit in illa quaestione prologi. At vero per species, quas habent acceptas a phantasmatis, fatemur beatos discurre, sicut & ipsum Christum; quia beati retinent modum cognoſcendi, quem in via habuerunt. Sed rogabat aliquis, an possit Angelus, si velit, discurre in ijs, quae non ita naturaliter, aut etiam in alijs, quae supernaturaliter tantum cognoſcit: Nonnulli recentiores existimant, posse Angelum, si velit, discurre: sicut etiam nonnulli, quibus fauet S. Thom. 3. p. q. 2. r. art. 2. s. Thom. arbitrantur, posse Christum, & beatum vti speciebus infusis & quidditativis rerum per conversionem ad phantasmata, eodem modo, quo vitur speciebus abstractis a phantasmatis. Ceterum quidquid sit de usu specierum infusarum per ordinem ad phantasmata, de quo loco citato disputabimus: nulla ratione potest probari, posse Angelum in intelligendo uti discursu, si velit. Nam

Ddd

si lo-